

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2022. december 8.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 93/13/EGK irányelv – A 3. cikk (1) bekezdése – 4. cikk – A tisztességtelen feltétel értékelésének szempontjai – A kölcsönszerződés felmondására vonatkozó feltétel – Szerződéses mentesség a felszólítás alól”

A C-600/21. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) a Bírósághoz 2021. szeptember 28-án érkezett, 2021. június 16-i határozatával terjesztett elő a

QE

és

a **Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et des Centre Ouest**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: L. S. Rossi tanácselnök, J.-C. Bonichot és S. Rodin (előadó) bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- QE képviseletében S. Viaud avocat,
- a Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest képviseletében M.-A. Doumic-Seiller avocate,
- a francia kormány képviseletében A.-L. Desjonquères és N. Vincent, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

– az Európai Bizottság képviselőjében M. Heller és N. Ruiz García, meghatalmazotti minőségben, tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3. cikke (1) bekezdésének és 4. cikkének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a QE és a Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest francia jog szerint létrejött bank (a továbbiakban: bank) között az e két fél által kötött kölcsönszerződés a bank részéről történt lejárat előtti felmondását követően QE lakóhelyén végrehajtott foglalás tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében:
„Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”
- 4 Ezen irányelv 4. cikke a következőképpen rendelkezik:
„(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, [helyesen: tekintettel – a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatva – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre], valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.
(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.”

A francia jog

- 5 A fogyasztóvédelmi törvénykönyvnek az alapeljárásra alkalmazandó változatában a L. 132-1. cikk úgy rendelkezett, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésekben tisztességtelenek azok a feltételek, amelyek célja vagy hatása az, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 6 A bank egy 2006. május 17-i közjegyzői okirattal 209 109 euró összegű, húsz év alatt visszafizetendő ingatlanvásárlási kölcsönt nyújtott QE részére.
- 7 A kölcsönszerződés általános szerződési feltételei rögzítették, hogy a tőke, a kamatok vagy járulékok harminc napot meghaladó fizetési késedelmére esetén a bank külön formai követelmény, illetve felszólítás nélkül lejárat előtt felmondhatja a kölcsönszerződést, és ezzel a megfizetendő összegek azonnal esedékesé válnak. A kölcsönszerződés egyébként kimondta, hogy QE kérheti az esedékeség olyan módosítását, amely adott esetben lehetőséget nyújt számára a késedelem kockázatának elkerülésére.
- 8 Mivel sem a 2012. december 10-én esedékesé vált 904,50 euró összegű törlesztőrészlet, sem a 2013. január hónapban esedékes törlesztőrészlet kiegyenlítése nem történt meg, a bank az alapeljárásban szóban forgó szerződés alapján 2013. január 29-én előzetes felszólítás nélkül, lejárat előtt felmondta a kölcsönszerződést, majd 2015. szeptember 17-én foglalást foganatosított QE lakóhelyén.
- 9 QE, arra hivatkozva, hogy a foglalási jegyzőkönyv szabálytalanságokat tartalmaz, 2015. október 13-án végrehajtási bírósághoz fordult az eljárás megszüntetése érdekében.
- 10 Majd QE felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz a cour d'appel de Versailles (versailles-i fellebbviteli bíróság, Franciaország) 2019. október 3-i ítélete ellen, amelyben ez utóbbi bíróság megtagadta az alapeljárásban szóban forgó szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegének megállapítását. QE többek között azt állítja, hogy e szerződésben a felszólítás alóli mentesítést rögzítő feltétel tisztességtelennek minősül a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott szempontok alapján.
- 11 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a polgári törvénykönyv alapeljárásra alkalmazandó változatának 1134., 1147. és 1184. cikkéből következik, hogy bár a pénzösszeg kölcsönadására vonatkozó szerződés rendelkezhet úgy, hogy a nem üzleti célú kölcsönfelvevő nemteljesítése a szerződés lejárat előtti felmondását eredményezi, e joggal a hitelező nem élhet anélkül, hogy küldött volna – eredménytelenül maradt – felszólítást, amely meghatározza az adós rendelkezésére álló határidőt e felmondás megakadályozására. Mindazonáltal kifejti, hogy elfogadja a felszólítás e követelményétől való eltérést a szerződés kifejezett és egyértelmű feltétele révén, már amennyiben a fogyasztó tájékoztatást kap a kötelezettségei megszegésének következményeiről.
- 12 Ugyanakkor az előterjesztő bíróság egyrészt arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésére és 4. cikkére figyelemmel a kölcsönszerződés rögzíthet-e a kölcsönszerződés felmondásának foganatosítását megelőző felszólítási kötelezettség alóli mentességet. Másrészt,

különös tekintettel a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott szempontokra, az előterjesztő bíróság bizonytalanságát fejezi ki e szerződés azon feltételének tisztességtelen jellegét illetően, amely a szerződés felszólítás nélküli felmondására ad lehetőséget abban az esetben, ha egy esedékes törlesztőrészlet fizetésében több mint harminc nap késedelem mutatkozik.

- 13 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság először is megjegyzi, hogy egy ilyen feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása mellett szól az, hogy e feltétel lehetőséget biztosít a kölcsönnyújtónak a szerződés észszerű felmondási idő nélküli felmondására, esélyt sem adva a kölcsönfelvevőnek, hogy magyarázatot nyújtson a neki felrótt kötelezettségszegésre. Ezzel szemben a tisztességtelen jelleg hiánya mellett szól az a tény, hogy az ilyen feltétel érvényességéhez szükséges az, hogy e feltételt a kölcsönszerződés kifejezetten és egyértelműen rögzítse, mégpedig oly módon, hogy a kölcsönfelvevő teljes mértékben tisztában legyen a kötelezettségeivel, továbbá e jelleg hiánya mellett szól az a tény is, hogy az adósnak mindig megmarad a lehetősége arra, hogy bírósághoz forduljon a feltétel alkalmazásának megtámadása és a kölcsönnyújtó általi visszaélészerű alkalmazás szankcionálása érdekében.
- 14 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság az alapeljárásban szóban forgó, az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a kölcsönszerződés lejárat előtti felmondását rögzítő feltételt összeveti a Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott szempontokkal annak értékelése keretében, hogy e feltétel tisztességtelen jellegű-e.
- 15 Azon szempontra tekintettel, amely szerint az eladó vagy szolgáltató jogosultsága a kölcsön teljes összegének lejárttá nyilvánítására azon alapul, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint abban az esetben elfogadható, hogy a törlesztőrészlet esedékességkor való megfizetésének a fogyasztó általi elmulasztása a szóban forgó szerződéses jogviszonyban a fogyasztó lényeges kötelezettségének nemteljesítését jelenti, ha a fogyasztó kötelezettségvállalása az előírt törlesztőrészletek megfizetésére meghatározó befolyással bírt a kölcsönnyújtó kötelezettségvállalására.
- 16 Az annak értékeléséhez vezető szempont tekintetében, hogy a tőke, a kamatok vagy a járulékok részletének megfizetésével kapcsolatos harminc napot meghaladó késedelem, amint az az alapeljárásban szóban forgó feltételben szerepel, eléggé súlyos nemteljesítésnek minősül-e a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a kölcsönök hosszabb futamideje és a kamatlábak csökkenése által jellemzett piaci környezetben a meg nem fizetett összegek a szerződés lejárat előtti felmondásának időpontjában a kölcsönök futamidejéhez és összegéhez képest viszonylag kis összegűek lehetnek, így a nemteljesítés kellően súlyos jellege vitatható, és nagyobb figyelmet lehet fordítani a szerződéses kapcsolatok teljes egyensúlyára. Egyébiránt a fogyasztók közötti egyenlőtlenség forrása lehet, amennyiben a kölcsön futamidejéhez és összegéhez viszonyítva történik annak meghatározása minden egyes esetben, hogy a nemteljesítés kellően súlyos-e ahhoz, hogy igazolja a kölcsön azonnali esedékességét.
- 17 Azon szempontok tekintetében, amelyek annak értékelésére szolgálnak, hogy a kölcsönszerződés felmondására az eladó vagy szolgáltató számára biztosított jogosultság eltér-e az adott területre vonatkozó, különös szerződési rendelkezések hiányában alkalmazandó jogi szabályoktól, valamint annak értékelésére, hogy a nemzeti jog megfelelő és hatékony eszközöket biztosít-e ahhoz, hogy az ilyen feltétel alkalmazása alá vetett fogyasztó kiküszöbölhesse az említett, követelhetővé tett kölcsönből eredő következményeket, az előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy az adott területre vonatkozó, különös szerződési rendelkezések hiányában alkalmazandó jog

a kölcsön felmondását megelőzően hivatalos felszólítás megküldését írja elő, lehetővé téve ugyanakkor, hogy a felek – észszerű felmondási idő kikötése mellett – az ilyen felszólítás megküldésétől eltérjenek. A jelen ügyben az alapeljárásban szóban forgó feltétel harminc nap felmondási időt ír elő, és a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak afelől, hogy ez az időtartam elegendőnek tekinthető-e ahhoz, hogy a kölcsönfelvevő felvegye a kapcsolatot a kölcsönnyújtóval, elmagyarázza a felrótt mulasztást, és megoldást találjon a fennálló összeg(ek) kiegyenlítésére. E bíróság megjegyzi azonban, hogy az alapeljárásban szóban forgó szerződés lehetőséget biztosít a kölcsönfelvevő számára, hogy kérje az esedékesség olyan módosítását, amely adott esetben lehetővé teszi számára a nemteljesítés kockázatának elkerülését. Az előterjesztő bíróság továbbá arra vár választ, hogy a Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) meghatározott szempontok együttes vagy vagylagos szempontok-e, és ha együttesek, akkor az alapeljárásban szereplőhöz hasonló feltétel tisztességtelensége kizárható-e csupán egyetlen ilyen szempont alapján, tekintettel annak relatív jelentőségére.

18 E körülmények között a Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) A [93/13] irányelv 3. [cikkének] (1) bekezdését és 4. [cikkét] úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a fogyasztókkal kötött szerződésekben a felszólítás mellőzéséről való megállapodás, még akkor is, ha azt a szerződés kifejezetten és egyértelműen rögzíti?
- 2) A [...] 2017. január 26-i Banco Primus ítéletet (C-421/14[, EU:C:2017:60]) úgy kell-e értelmezni, hogy a kölcsön futamidejére és összegére, valamint a szerződéses viszonyok átfogó egyensúlyára tekintettel a tőke, a kamat vagy a járulékok egyetlen részlete megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme kellően súlyos nemteljesítésnek minősülhet?
- 3) A [93/13] irányelv 3. [cikkének] (1) bekezdését és 4. [cikkét] úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az a feltétel, amely szerint a harminc napot meghaladó fizetési késedelem esetén a szerződés lejárat előtt felmondható, amennyiben a nemzeti jog – amely a szerződés lejárat előtti felmondását megelőzően felszólítás megküldését írja elő – lehetővé teszi a felek számára, hogy észszerű határidő betartásának előírásával ettől eltérjenek?
- 4) A [...] Bíróság[ának] 2017. január 26-i Banco Primus ítéletében (C-421/14[, EU:C:2017:60]) kidolgozott négy szempont az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által történő értékelése szempontjából együttes vagy vagylagos szempontok?
- 5) Amennyiben e szempontok együttesek, a feltétel tisztességtelen jellegét mindazonáltal ki lehet-e zárni egyik vagy másik szempont relatív jelentőségére tekintettel?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

- 19 Miután a bank a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben kijelentette, hogy „2021. június 17-én, vagyis az [előzetes döntéshozatal iránti kérelem] benyújtásának másnapján [QE] a [banknak] megfizetendő teljes összeget kiegyenlítette”, a Bíróság elnöke a 2022. március 11-i határozatával tájékoztatást kért a kérdést előterjesztő bíróságtól, amelytől annak megerősítését várta, hogy az említett körülmény fennáll-e, és amennyiben igen, a Bíróság elnöke az előterjesztő bíróság határozathozatalát kérte azzal kapcsolatban, hogy e körülmény az alapeljárás tárgyát miként befolyásolja. Arra is felkérte az előterjesztő bíróságot, hogy amennyiben úgy ítéli meg, hogy az alapeljárás okafogyottá vált, tájékoztassa a Bíróságot az előzetes döntéshozatal iránti kérelmének fenntartására vonatkozó szándékáról, és adott esetben jelölje meg annak indokait.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság azt válaszolta, hogy QE nem vonta vissza felülvizsgálati kérelmét, így az eljárás továbbra is folyamatban van. Ezenkívül jelezte, hogy az előterjesztett kérdések megválaszolása szükségesnek mutatkozik a hozzá benyújtott felülvizsgálati kérelem elbírálása érdekében.
- 21 A Bíróság Hivatala 2022. április 21-i levelében egyrészt arra szólította fel QE-t, hogy tájékoztassa arról, fenn kívánja-e tartani a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott felülvizsgálati kérelmét, másrészt pedig arra, hogy nyilatkozzon a bank azon állításáról, miszerint az alapeljárás okafogyottá vált, mivel QE az annak tárgyát képező kölcsönszerződés végrehajtása címén fizetendő összegeket, valamint a közte és az említett intézmény közötti jogvitában korábban végrehajtott bírósági határozatok alapján fennálló valamennyi tartozását megfizette.
- 22 QE megerősítette a felülvizsgálati kérelmének fenntartására irányuló szándékát, és arra hivatkozott, hogy az alapeljárás nem vált okafogyottá többek között amiatt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azon esetleges megállapítása, hogy az alapeljárásban szóban forgó feltétel tisztességtelen, lehetőséget nyújthat számára, hogy a jogalap nélkül fizetett összegek visszakövetelése érdekében a bankkal szemben fellépjen.
- 23 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdések relevánsak-e. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2022. április 7-i Avio Lucos ítélet, C-116/20, EU:C:2022:273, 37. pont).
- 24 Ebből következik, hogy az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálását, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan nincs összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az előterjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2022. április 7-i Avio Lucos ítélet, C-116/203, EU:C:2022:273, 38. pont).
- 25 A kérdést előterjesztő bíróság és az alapeljárás felei által nyújtott tájékoztatás alapján egyrészt meg kell állapítani, hogy az alapeljárás az előterjesztő bíróság előtt továbbra is folyamatban van, másrészt pedig nem egyértelmű, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben leírt probléma

hipotetikussá vált-e, különösen mivel nem zárható ki, hogy QE-nek érdeke fűződik ahhoz, hogy az említett eljárás keretében az alapeljárás tárgyát képező feltétel tisztességtelensége tekintetében határozat szülessen.

- 26 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések elfogadhatók.

Az ügy érdeméről

A negyedik kérdésről

- 27 Negyedik kérdésével, amelyet elsőként szükséges megvizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell-e értelmezni, hogy a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez ezen ítéletben kidolgozott szempontok – különösen az e feltétel által a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség – együttesek vagy vagylagosak.
- 28 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint egy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.
- 29 A 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában a Bíróság lényegében megállapította, hogy annak meghatározásához, hogy egy szerződési feltétel a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára, a nemzeti bíróságnak többek között azt kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató azon jogosultsága, hogy a kölcsön teljes összegét lejárttá nyilváníthatja, attól függ-e, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, valamint hogy e jogosultságot arra az esetre írták-e elő, ha az ilyen nemteljesítés eléggé súlyosnak minősül a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest, továbbá hogy az említett jogosultság eltér-e az adott területre vonatkozó, általános jogi szabályoktól, és hogy a nemzeti jog biztosít-e megfelelő és hatékony eszközöket ahhoz, hogy a fogyasztó, akivel szemben ilyen feltételt alkalmaznak, kiküszöbölhesse az említett, lejárttá tett kölcsönből eredő következményeket.
- 30 Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy e 66. pontból az nem tűnik ki, hogy együttesek vagy vagylagosak a szempontok, amelyek az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondását lehetővé tevő feltétel tisztességtelen jellegének értékelésére szolgálnak.
- 31 Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában foglalt példálózó megfogalmazás arra utal, hogy az említett szempontok nem kimerítő jellegűek.
- 32 Végül a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 67. pontjának első franciabekezdésében a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét akként kell értelmezni, hogy az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálata során többek között

a szerződéskötés valamennyi körülményére tekintettel kell eljárni és e vizsgálat feltételezi annak meghatározását, hogy az említett feltétel a szerződő felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára.

- 33 Márpedig a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában kidolgozott szempontok akár együttesnek, akár vagylagosnak tekintése a nemzeti bíróság e vizsgálatának korlátozását jelentené.
- 34 A 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése különösen tágan határozza meg az ilyen vizsgálat elvégzését lehetővé tevő szempontokat, és azok kifejezetten magukban foglalják a szerződés megkötésének időpontjában fennálló „összes körülmény[t]” (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítéletet, C-453/10, EU:C:2012:144, 42. pont). Egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét az összes olyan körülmény figyelembevételével kell értékelni, amelyről a szolgáltatónak az érintett szerződés megkötésének időpontjában tudomása lehetett, és amely az említett szerződés későbbi teljesítésére kihathatott, mivel a szerződési feltétel a felek közötti olyan egyenlőtlenséget is hordozhat, amely csak a szerződés teljesítése során válik nyilvánvalóvá (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 54. pont).
- 35 A fentiekre tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell értelmezni, hogy a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez az említett ítéletben kidolgozott szempontok – különösen az e feltétel által a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség – nem tekinthetők sem együttes, sem vagylagos jellegűnek, hanem e szempontokat úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják az érintett szerződés megkötésekor fennálló összes körülményt, amelyet a nemzeti bíróságnak a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez meg kell vizsgálnia.

Az ötödik kérdésről

- 36 Tekintettel a negyedik kérdésre adott válaszra, nincs szükség az ötödik kérdés megválaszolására, amely abból a feltevésből indul ki, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában foglalt szempontok együttes jellegűek.

A második kérdésről

- 37 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy egy kölcsönrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel önmagában is a kölcsönszerződésnek a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) értelmében vett kellően súlyos megsértését képezheti.
- 38 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság hatásköre ezen a területen kiterjed az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának értelmezésére, valamint arra, hogy a nemzeti bíróság milyen szempontokat alkalmazhat vagy köteles alkalmazni valamely szerződési feltétel ugyanezen irányelv rendelkezéseire tekintettel történő vizsgálatakor, azzal, hogy e bíróság feladata, hogy az említett szempontok alapján az adott tényállás sajátos körülményei függvényében

az adott szerződési feltétel konkrét minősítéséről döntsön. Ebből következően a Bíróságnak arra kell szorítkoznia, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára meghatározza azokat a szempontokat, amelyeket ez utóbbi bíróságnak figyelembe kell vennie az érintett feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 39 Amint az a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjából kitűnik, az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondását lehetővé tevő feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által végzett értékelésekor e bíróság feladata többek között annak vizsgálata, hogy a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel a nemteljesítés eléggé súlyos-e ahhoz, hogy igazolja a kölcsönnyújtó jogát a kölcsönszerződés lejárat előtti felmondására, amelynek révén a megfizetendő összegek azonnal esedékessé válnak,
- 40 Így nem kizárt, hogy a nemzeti bíróság arra a következtetésre jut, hogy a tőke, a kamat vagy a járulékok egyetlen részletének megfizetésében mutatkozó, harminc napot meghaladó késedelem a szerződés kellően súlyos nemteljesítésének minősül.
- 41 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az esedékes törlesztőrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel főszabály szerint önmagában is a kölcsönszerződésnek a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) értelmében vett kellően súlyos megsértését képezheti.

Az első és a harmadik kérdésről

- 42 Az első és a harmadik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha egy kölcsönszerződés felei e szerződésbe olyan szerződési feltételt foglalnak bele, amely kifejezetten és egyértelműen kimondja, hogy a szerződés a lejáratú idő előtt felszólítás nélkül felmondható, ha a részletfizetés késedelme egy bizonyos időtartamot meghalad.
- 43 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a szerződés olyan feltétele, amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg, tisztességtelennek minősül, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára (2020. július 2-i STING Reality végzés, C-853/19, nem tették közzé, EU:C:2020:522, 52. pont).
- 44 Így az a körülmény, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés feltételét egyedileg nem tárgyalták meg, lehetőséget nyújt a nemzeti bíróság számára, hogy a 93/13 irányelv rendelkezései alapján fennálló kötelezettségeinek megfelelően az ilyen feltétel tisztességtelenségét vizsgálja (lásd ebben az értelemben: 2020. július 2-i STING Reality végzés, C-853/19, nem tették közzé, EU:C:2020:522, 54. pont).
- 45 Ugyanakkor önmagában az a körülmény, hogy egy adott feltételben foglalt kötelezettség kifejezett és egyértelmű, nem mentesíti e feltételt a tisztességtelen jellegének a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján történő vizsgálata alól, az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének alkalmazhatóságára is figyelemmel.

- 46 Az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerint a feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított árunak vagy nyújtott szolgáltatásnak való megfelelésére, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek (2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, EU:C:2019:820, 31. pont).
- 47 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a szerződés azon feltételeit, amelyek az említett rendelkezés értelmében a „szerződés elsődleges tárgyának” fogalmába tartoznak, úgy kell érteni, mint amelyek e szerződés alapvető szolgáltatásait állapítják meg, és amelyek – ilyenekként – jellemzik azt. Ezzel szemben azok a feltételek, amelyek magának a szerződéses kapcsolatnak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tartozhatnak az említett fogalomba (2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, EU:C:2019:820, 32. pont).
- 48 A célszerűség érdekében hozzá kell tenni, hogy nem tűnik úgy, hogy az alapeljárásban szóban forgó feltétel a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „szerződés elsődleges tárgya” fogalmába tartozna, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.
- 49 Márpedig annak megállapításához, hogy az olyan feltétel, amely az eladó vagy szolgáltató számára jogosultságot biztosít arra, hogy a kölcsön teljes összegét lejárttá nyilvánítsa, a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben „jelentős egyenlőtlenséget” idéz-e elő a fogyasztó kárára, a nemzeti bíróságnak – a jelen ítélet 35. pontjában említettek szerint – meg kell vizsgálnia a szóban forgó szerződés megkötésének valamennyi körülményét, ideértve azt is, hogy ez a jogosultság eltér-e az adott területen a konkrét szerződéses rendelkezések hiányában alkalmazandó, általános jogi szabályoktól. Ilyen összehasonlító vizsgálat alapján ítélni meg a nemzeti bíróság, hogy adott esetben a szerződés mennyiben hozza a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe a fogyasztót (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 59. pont).
- 50 A nemzeti bíróságnak e célból meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy a fogyasztó az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt (2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 69. pont).
- 51 A fentiekre tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezésekkel – az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének alkalmazhatóságára is figyelemmel – ellentétes, ha a kölcsönszerződésbe a szerződő felek olyan feltételt foglalnak bele, amely kifejezetten és egyértelműen rögzíti, hogy egy bizonyos időtartamot meghaladó fizetési késedelem esetén e szerződés felszólítás nélkül felmondható, amennyiben az említett feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg, továbbá a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

A költségekről

- 52 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A 2017. január 26-i Banco Primus ítéletet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell értelmezni, hogy a szerződési feltétel az 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez az említett ítéletben kidolgozott szempontok – különösen az e feltétel által a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség – nem tekinthetők sem együttes, sem vagylagos jellegűnek, hanem e szempontokat úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják az érintett szerződés megkötésekor fennálló összes körülményt, amit a nemzeti bíróságnak a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez meg kell vizsgálnia.

2) A 93/13/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

az esedékes törlesztőrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel főszabály szerint önmagában is a kölcsönszerződésnek a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) értelmében vett kellően súlyos megsértését képezheti.

3) A 93/13/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel – az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének alkalmazhatóságára is figyelemmel – ellentétes, ha a kölcsönszerződésbe a szerződő felek olyan feltételt foglalnak bele, amely kifejezetten és egyértelműen rögzíti, hogy egy bizonyos időtartamot meghaladó fizetési késedelem esetén e szerződés felszólítás nélkül felmondható, amennyiben az említett feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg, továbbá a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

Aláírások